

Ledamot i insynsråd

Senast uppdaterat
november 2020

Innehåll

Konstitutionella förutsättningar	4
Myndigheternas ledningsformer	5
Enrådighetsmyndighet med insynsråd	5
Insynsrådets uppgifter	5
Jäv samt offentlighet och sekretess.....	5
Etiken i arbetet	6
Förordnande och ersättning.....	6
Introduktion	6

Konstitutionella förutsättningar

Av 1 kap. 6 § regeringsformen framgår att regeringen styr riket. I regeringens styrande funktion ingår befogenheten och skyldigheten att styra de statliga förvaltningsmyndigheterna under regeringen.

Myndigheterna är regeringens redskap i att styra riket och verkställa den politik som riksdagen och regeringen har bestämt. Myndigheterna har ett lydheidsförhållande till regeringen och ansvarar för att förverkliga den beslutade politiken. De utgör därmed den sista länken i en uppdrags- och ansvarskedja som binder samman statsförvaltningen med folket.

Regeringen är ansvarig för myndigheternas verksamhet. En del av ansvaret är dock delegerat till de underordnade myndigheterna som har långtgående befogenheter i enlighet med de lagar och förordningar som gäller för verksamheten. För styrningen av myndigheternas verksamhet bestämmer riksdagen och regeringen mål, uppgifter

och finansiella ramar. Myndigheternas verksamhet ska vidare bedrivas med utgångspunkt i de grundläggande värdena demokrati, rättssäkerhet och effektivitet. Det är myndighetens ledning som har ansvaret att uppfylla de mål som gäller för verksamheten och genomföra de uppgifter som regeringen har beslutat.

Regeringen följer upp verksamheten för att säkerställa att myndigheterna lever upp till ställda krav och förväntningar och ingriper om den bedömer att myndigheterna inte sköter sina uppgifter på ett ändamålsenligt sätt. Regeringen redovisar sedan de uppnådda resultaten till riksdagen.

Myndigheternas ledningsformer

Enligt myndighetsförordningen (2007:515) leds en myndighet av:

- en myndighetschef (enrådighetsmyndighet),
- en styrelse (styrelsemyndighet), eller
- en nämnd (nämndmyndighet).

Enligt den förvaltningspolitiska propositionen Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt (prop. 2009/10:175) är verksamhetens art, politiska prioriteringar och regeringens behov att styra myndigheten utgångspunkten för regeringens val av ledningsform. Myndighetens ledningsform beslutas av regeringen och anges i instruktionen för myndigheten eller i någon annan författning.

Enrådighetsmyndighet med insynsråd

I en enrådighetsmyndighet leds myndigheten av en myndighetschef som ansvarar för verksamheten inför regeringen. Denna ledningsform används i regel för myndigheter där verksamheten i hög grad är styrd av lag, när verksamheten i huvudsak är av rutinärende- och servicekaraktär eller av främjandekaraktär. Ledningsformen används också för myndigheter med ett litet finansiellt ansvar.

För att tillgodose behovet av demokratisk insyn och stöd till myndighetsledningen kan regeringen välja att inrätta ett insynsråd i en enrådighetsmyndighet.

Insynsråd inrättas exempelvis:

- för verksamhet där insyn av medborgare och politiker bedöms särskilt angelägen,
- när det finns behov av insyn, råd och stöd från intresseorganisationer och politiker, eller
- när det finns behov av att tillföra kunskap, unik kompetens och mångfald.

Eftersom insynsrådet inte har några beslutsbefogenheter kan företrädare för exempelvis politiska partier och andra intressegrupper ingå i rådet utan att oklarhet uppstår om vem som har ansvaret för myndighetens beslut.

Insynsrådets uppgifter

Insynsrådets uppgifter regleras i myndighetsförordningen. Antalet ledamöter i insynsråden framgår av respektive myndighets instruktion. Insynsrådets uppgift är att utöva insyn i verksamheten och ge myndighetschefen råd. Insynsrådet har inga beslutsbefogenheter.

Myndighetschefen är ordförande i insynsrådet och ska hålla rådet informerat om verksamheten. Chefen planerar insynsrådets arbete och mötenas innehåll tillsammans med ledamöterna och ska bidra till att skapa en förtroendefull dialog och ömsesidig respekt i insynsrådet. Myndighetschefen ansvarar för att ge ledamöterna möjlighet att skaffa sig fördjupade kunskaper om verksamheten, och för att ledamöterna ges reella förutsättningar att klara sitt uppdrag. Hur ofta insynsrådet sammankallas och vilka frågor som behandlas bestäms av chefen. Antalet möten varierar, men uppgår vanligen till 3–4 per år.

Utgångspunkten för sammansättningen av ett insynsråd är att uppnå en samlad kompetens som skapar goda förutsättningar för ett professionellt arbete i insynsrådet. Som ledamot förutsätts du se till allmänhetens och verksamhetens bästa, bidra till ett aktivt och effektivt arbete i insynsrådet samt vika tid för uppdraget och känna ansvar för uppgiften.

Jäv samt offentlighet och sekretess

Eftersom insynsrådet inte har några beslutsbefogenheter finns det inte någon risk för jäv eller lojalitetskonflikter för ledamöterna.

Ibland uppstår det frågor om offentlighet och sekretess i arbetet i insynsråden, t.ex. gällande den information som myndighetschefen delar med insynsrådet. Vissa uppgifter kan omfattas av tystnadsplikt. Ledamoten förutsätts känna till och kunna tillämpa de grundläggande reglerna i tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Uppdraget som insynsrådsledamot kan även vara placerat i säkerhetsklass enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585).

Etiken i arbetet

Att skapa och bibehålla ett högt förtroende hos medborgare, företag och medier förutsätter ett långsiktigt och fortlöpande arbete. Höga etiska krav ställs därför på insynsrådens ledamöter. Personlig integritet, civilkurage, noggrannhet och öppenhet hör till de egenskaper som särskilt bör prägla dem som fullgör uppdrag i insynsråd.

Förordnande och ersättning

Det är regeringen som utser ledamöter i insynsråden och som beslutar om ersättning till ledamöterna. Det framgår av förordningen (1992:1299) om ersättning för uppdrag i statliga styrelser, nämnder och råd m.m. Vanligen utses ledamöterna för tre år i taget, men andra längder på förordnandet förekommer. En ledamot kan också entledigas innan förordnandet har löpt ut, t.ex. för att regeringen önskar se en annan sammansättning i insynsrådet eller för att ledamoten själv har begärt sitt entledigande.

Ledamöter i insynsråd ersätts per sammanträdesdag. Ersättningarna inkluderar tid för inläsning av underlag och andra förberedelser inför insynsrådets sammanträden. Om en ledamot går miste om avlöningsförmåner från sin anställning på grund av uppdraget, utgår ersättning för sådana förmåner. För den som driver egen verksamhet finns särskilda regler. Resekostnader som uppstår till följd av uppdraget ersätts enligt förordningen (1981:1265) om reseförmåner i statliga uppdrag m.m.

Introduktion

Myndighetschefen ansvarar för att introducera nya ledamöter i insynsrådet och dess arbete och informerar tillsammans med sina medarbetare om myndigheten och dess verksamhet.

Regeringskansliet inbjuder årligen till en introduktion för nyutträdna ledamöter i insynsråden. Här presenteras utgångspunkterna för uppdraget som ledamot samt grunderna i regeringens styrning av myndigheterna.

Vidare läsning

Skriften Vägledning för statliga myndighetsstyrelser, Finansdepartementet, behandlar reglerna och villkoren för myndighetsstyrelserna och ger hänvisningar till bland annat relevanta författningar och rapporter. Skriften är avsedd att användas i introduktionen av nya styrelseledamöter. Den lämpar sig dock även för den som är ledamot i ett insynsråd och som vill lära sig mer om de konstitutionella förutsättningarna, regeringens styrning av myndigheternas verksamhet och ekonomi, intern styrning och kontroll, och myndigheters arbetsgivaransvar m.m.

Vägledningen för statliga myndighetsstyrelser finns att ladda ner på www.regeringen.se

Mer information

Närmare information om uppdraget som insynsrådsledamot lämnas av den enhet som ansvarar för din myndighet, på det departement som myndigheten sorterar under, tel. 08-405 10 00 (växel), postadress 103 33 Stockholm.

Regeringskansliet

Finansdepartementet

Tel: 08-405 10 00

E-post: fi.registrator@regeringskansliet.se